

УДК 330.341.1:330.322:338.43

JEL Classification: O4; Q1

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009053>

О. В. ЗАХАРЧУК, доктор економічних наук, професор
Є. Ю. ІОНИЦОЙ

Інноваційно-інвестиційне забезпечення розвитку сільського господарства України

Мета статті - обґрунтувати необхідність й основні напрями інноваційно-інвестиційного розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні.

Методика дослідження. Використано методи: діалектичні пізнання процесів і явищ; монографічний (аналіз розвитку та забезпечення сільського господарства інвестиціями); емпіричний (щодо комплексної оцінки сучасного стану об'єкта дослідження); порівняльного аналізу (визначено проблеми й цілі інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення в Україні); абстрактно-логічний (узагальнення та формулювання висновків).

Результати дослідження. Досліджено основні існуючі тенденції інноваційно-інвестиційного забезпечення матеріально-технічної бази аграрних підприємств. Підкреслено, що підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств практично неможливо без залучення інновацій та інвестицій. Збільшення осначеності сільського господарства основними виробничими засобами до економічно обґрунтованого рівня, удосконалення їх видового складу і структури дозволить оновлювати й модернізувати матеріально-технічну базу сільськогосподарських підприємств з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу. Вирішення важливих завдань щодо подальшої інтенсифікації виробництва сприятиме впровадженню в галузях рослинництва і тваринництва прогресивних технологій та техніки, а також підвищенню продуктивності праці. Розкрито й обґрунтовано важливість формування матеріально-технічної бази аграрних підприємств в теоретичному і практичному значенні.

Елементи наукової новизни. Набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо інноваційно-інвестиційного розвитку в сільському господарстві, в основу яких покладено модернізація матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств з урахуванням наукових досягнень, прискорення вирішення важливих завдань стосовно подальшого зростання капіталомісткості виробництва, що сприятиме впровадженню прогресивних технологій, підвищенню продуктивності праці.

Практична значущість. Проведено розрахунки визначення нормативної потреби в інвестиційному забезпеченні виробництва сільськогосподарської продукції. Розроблено пропозиції щодо підвищення фактичної капіталізації сільськогосподарських підприємств, що надасть можливість, зокрема, залучення додаткових кредитних та інвестиційних ресурсів. Табл.: 2. Рис.: 1. Бібліогр.: 16.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційний розвиток; модернізація; основні виробничі засоби; техніко-технологічне оновлення; матеріально-технічна база; амортизація.

Захарчук Олександр Васильович - доктор економічних наук, професор, завідувач відділу інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: zahar-s@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-1734-1130>

Іоницой Євгенія Юріївна - студентка, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (03057, м. Київ, просп. Перемоги, 54/1)

E-mail: yurii.ionitsoi@agrii.com.ua

Постановка проблеми. Створення всебічно розвинутого високопродуктивного сільського господарства вимагає відповідного рівня розвитку його матеріально-технічної бази. Саме вона являє собою найважливішу складову частину продуктивних сил і має багатогранне значення в розвитку аграрного виробництва країни.

Інноваційно-інвестиційне забезпечення - це найбільш важлива передумова ефективного функціонування та розвитку сільськогосподарських підприємств, оскільки сприяє нарощуванню обсягів їх виробництва, збільшенню виробничого потенціалу та в цілому зростанню результативності галузі й зміцненню продовольчої безпеки країни. Інвестиції торкаються глибинних основ господарської діяльності, визначаючи процес економічного зростання. Причинами, що зумов-

© О. В. Захарчук, Є. Ю. Іоницой, 2020

люють необхідність інвестицій, стали відновлення наявної матеріально-технічної бази, нарощування обсягів виробництва, освоєння нових видів сільськогосподарської діяльності, соціальний розвиток села.

У ринкових умовах господарювання забезпечення та підтримання економічного зростання, результативність модернізаційних перетворень, підвищення результативності галузі сільського господарства зумовлюються можливістю забезпечення сільськогосподарських товаровиробників відповідними інвестиційними ресурсами. Звідси інвестиційне забезпечення виступає найбільш важливою передумовою ефективного функціонування та розвитку сільськогосподарських підприємств, оскільки сприяє нарощуванню обсягів їх виробництва, збільшенню виробничого потенціалу та зростанню результативності сільського господарства.

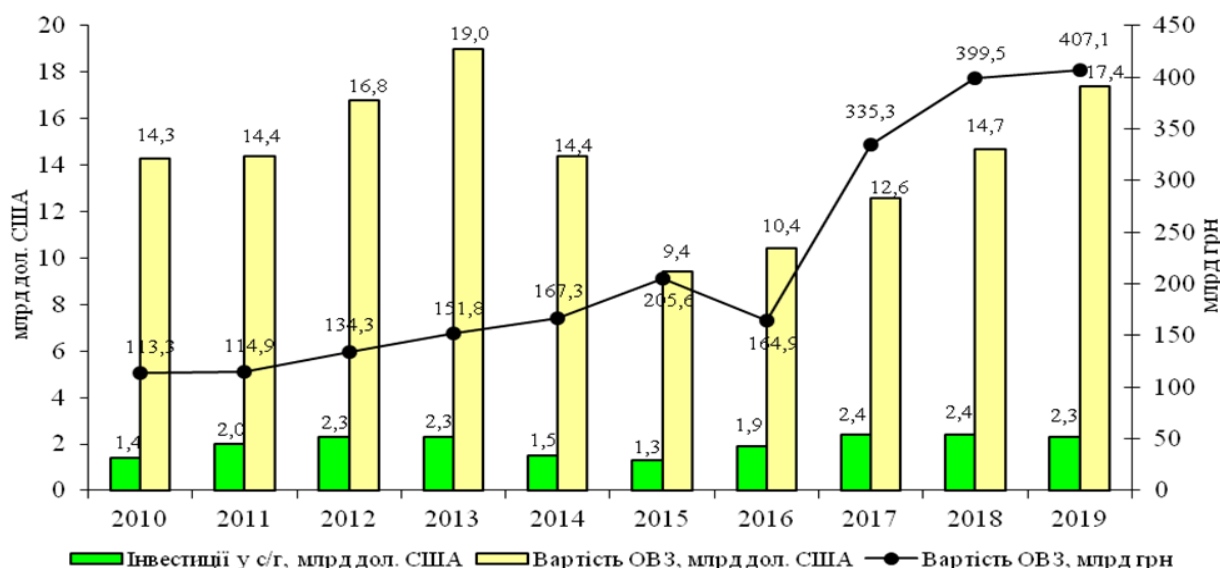
Аналіз останніх досліджень і публікацій. На вивчення проблем формування і забезпечення матеріально-технічної бази сільського господарства на основі інноваційно-інвестиційного розвитку спрямовані праці багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених та фахівців: О. Вишневецька [5], І. Лукінов [3], Ю. Лупенко [2, 4, 5], О. Мельник [6], М. Могилова [4], Р. Нельсон [8], Р. Робінсон [16], В. Федоренко [11], Л. Федулова [12], О. Шубравська [13], Й. Шумпетер [14] та ін.

Мета статті - обґрунтувати необхідність й основні напрями інноваційно-інвестиційного розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні.

Виклад основних результатів дослідження. Проблеми інноваційно-інвестиційного забезпечення постійно перебувають у полі зору багатьох дослідників, зокрема й науковців ННЦ «Інститут аграрної економіки». Це зумовлено тим, що інвестиційні ресурси дозволяють упроваджувати передові технології, новітню техніку, інноваційні форми організації праці й управління виробництвом. Нововведення, інновації, нові технології та організаційні рішення надають змогу підприємствам вийти з кризових ситуацій, забезпечити високу конкурентоспроможність продукції та підприємств.

Незважаючи на підвищення у 2020 р. рейтингу України в оцінці легкості ведення бізнесу Doing Business на 7 позицій (з 71 місця на 64-те), у 2020 р. не слід очікувати збільшення обсягів інвестування сільського господарства та суттєвих позитивних зрушень легкості ведення бізнесу, що гальмуватиме подальший розвиток залучення інвестицій.

Після сплеску інвестиційної активності у сільському господарстві України у 2016-2018 рр. обсяги капітальних інвестицій вже у 2019 р. скоротилися майже на 5% порівняно з попереднім роком - від 2,4 до 2,3 млрд дол. США (рис.). Основними причинами інвестиційного спаду стало виникнення додаткових ризиків, пов'язаних із військовими та іншими загрозами, формуванням несприятливої аграрної політики, зростанням рівня невизначеності та очікуванням негативних подій у зв'язку із запровадженням ринку земель сільськогосподарського призначення.

Динаміка вартості основних виробничих засобів та інвестицій у сільське господарство

Джерело: Державна служба статистики України.

Негативні тенденції почали простежуватися ще у першому півріччі минулого року. У січні-червні 2019 р. капітальні інвестиції у сільське господарство були на рівні 23,3 млрд грн, тобто лише 83,1% проти відповідного періоду 2018 р., або мінус 16,9%. Обсяг капітальних інвестицій на розвиток аграрної сфери економіки за 9 місяців 2019 р. порівняно з січнем-вереснем попереднього року теж зменшився, проте лише на 11,3 % - до 38,5 млрд грн.

При цьому обсяги вкладень у сільському господарстві, мисливстві та наданні пов'язаних із ними послуг вже на початку 2020 р. зменшилися більше ніж на третину: від 10,9 млрд грн у I кварталі 2019 р. до 7,0 млрд грн у січні-березні цього року. Зменшення інвестицій в аграрний сектор

економіки на 35,3 % за три місяці 2020 р. - це один з найбільших спадів капіталовкладень за останні п'ять років, після початку військових дій на сході України та тимчасової втрати територій АР Крим і частини Донецької та Луганської області.

Передбачається, що за існуючих умов інвестиційної діяльності в 2020 р. загальні обсяги капітальних інвестицій у виробництво продукції сільського господарства в цінах 2019 р. становитимуть близько 41 млрд грн, або 1,6 млрд дол. США. У разі погіршення ситуації та за умов синергії наявних і нових негативних чинників (продаж землі, епідемія коронавірусу, інші негативні світові тенденції) слід очікувати навіть подальше зниження обсягу інвестицій (табл. 1).

1. Обсяги капітальних інвестицій на розвиток сільського господарства та джерела їх фінансування (фактичні й прогнозовані на 2020 р.)

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (прогноз)
Капітальні інвестиції у фактичних цінах, млрд грн	29,3	49,7	63,4	65,1	58,6	43,2
дол. США	1,3	1,9	2,4	2,4	2,3	1,6
Капітальні інвестиції у цінах 2019 р., млрд грн	28,1	42,5	55,7	60,4	58,6	40,7
Структура джерел фінансування, %:						
бюджетні кошти	0,5	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
власні кошти підприємств та організацій	88,0	87,3	86,5	86,7	86,6	90,0
кредити банків та інші позики	10,5	11,5	12,0	12,9	13,0	9,6
кошти іноземних інвесторів	0,5	0,3	0,4	0,01	0,01	0,01
інші джерела фінансування	0,5	0,9	1,0	0,3	0,3	0,3

Джерело: Державна служба статистики України та власні розрахунки.

Незважаючи на деякі позитивні явища в окремих сегментах аграрної економіки України ще у 2019 р. дія негативних чинників інвестиційної діяльності переважала. Найбільш вагомими причинами інвестиційного спаду в аграрних секторах економіки були несприятлива аграрна політика, скорочення бюджетної підтримки, звуження можливостей залучення інвестицій та неприйнятні для потенційних вкладників капіталу ризики інвестування.

Також серед негативних чинників, що стримуватимуть здійснення інвестиційної діяльності в сільському господарстві й зберігатимуть свій вплив у 2020 р.: війна, політична нестабільність, прорахунки державного управління економікою, наслідки невиправданої реорганізації центрального органу управління галуззю, корупція та пер-

манентна боротьба між різними фінансово-промисловими формуваннями. Вплив великого агробізнесу на прийняття рішень щодо використання бюджетних коштів посилюватиме також монополізм у галузі та стримуватиме процеси інвестування розвитку малих і середніх сільськогосподарських товаровиробників.

Новим негативним чинником може стати запровадження обігу земель сільськогосподарського призначення, який має запрацювати в Україні з 1 липня 2021 р. Адже сільськогосподарські товаровиробники вже сьогодні дбають про забезпечення своєї діяльності земельними ресурсами у розмірі не більше 100 га на одну особу. Тоді як для створення фермерського господарства з трьох осіб необхідно віднайти кошти на 300 га. При мінімальній вартості

1000 дол. США за 1 га ці кошти становитимуть не менше 300 тис. дол. США. Лише для змоги викупити землі, що знаходяться у володінні більш як 30 тис. малих фермерських господарств земельною площею 2,7 млн га (середній розмір господарства 90 га), необхідно буде задіяти майже 70 млрд грн. Тому частина коштів, які могли б цього року та в подальшому спрямовуватися в інвестування аграрної галузі, можуть бути «заморожені», оскільки у 2020-2022 рр. 70 млрд грн мають бути використані на купівлю землі.

На наш погляд, прогнозований обсяг капітальних інвестицій у 2020 р. унеможливить забезпечення розширеного відтворення капіталу сільського господарства, що у подальшому становитиме загрози для продовольчої безпеки держави та звужить її експортний потенціал.

У 2020 р. також не передбачається зростання обсягів залучення іноземних інвестицій. Прогнозований обсяг прямих іноземних інвестицій в сільському господарстві України становитиме близько 560 млн дол. США.

Важливим чинником інноваційного розвитку агропродовольчого сектору України та підвищення його конкурентоспроможності є залучення іноземного капіталу. В процесі трансферу прямих іноземних інвестицій передаються нові технології, досвід, методи організації та управління, що сприяє раціональному використанню наявних ресурсів, розширенню виробничих можливостей та розвитку інноваційного потенціалу країни.

Інвестиційна привабливість для іноземних інвесторів поки що досить низька. Якщо частка прямих іноземних інвестицій в агропромислове виробництво в національній економіці у 2017 р. становила 10,0 %, у тому числі в харчову промисловість - 8,1 % і в сільське, лісове та рибне господарство - 1,9 %, то у 2019 р. вона майже не змінилася і знаходилася на рівні 10,1 %, у тому числі в харчову промисловість - 8,7 %, тоді як у сільське, лісове та рибне господарство зменшилася до 1,4 %.

Серед найбільших іноземних інвесторів у сільське господарство Кіпр (39,0 %), Данія (9,5 %) та Польща (8,2 %), частка яких досягає майже 60 % обсягу прямих іноземних інвестицій в аграрний сектор України.

У процесі дослідження обраховано три варіанти інвестиційного забезпечення та визначено потребу в інвестиціях до 2025 р. (у цінах 2019 р.) на основі вартості основних засобів у сільському господарстві за справедливою ринковою вартістю їх оцінки. Потреба на оновлення основних засобів на рівні 10% від загальної вартості основних виробничих засобів (**рівень відтворення**) доводить необхідність наявності 90,0 млрд грн інвестицій. Потреба на оновлення основних засобів на рівні 15% від їх вартості (**технічна модернізація**) потребує 135 млрд грн інвестицій, а за обсягу капітальних інвестицій у сільське господарство на рівні країн ЄС - 150 дол. США на 1 га (**інноваційна модернізація**) - 150 млрд грн (табл. 2).

2. Інноваційно-інвестиційне забезпечення розвитку сільського господарства - потреба (у цінах 2019 р.)

Основні засоби у сільському господарстві за первісною вартістю (за даними Державної служби статистики України) на 1 січня 2019 р., млрд грн	407,1
Основні засоби у сільському господарстві за справедливою ринковою вартістю (оцінка), млрд грн	890,9
Потреба на оновлення основних засобів у сільському господарстві (10% від вартості основних засобів), млрд грн (рівень відтворення) - <i>просте</i>	90,0
Потреба на оновлення основних засобів у сільському господарстві (15% від вартості основних засобів), млрд грн (технічна модернізація) - <i>розширене</i>	135,0
Обсяг капітальних інвестицій в сільське господарство для забезпечення рівня країн ЄС - 150 дол./га, млрд грн (інноваційна модернізація) - <i>розширене інноваційне</i>	150,0
Обсяг капітальних інвестицій фактичний у 2019 р. (за даними Державної служби статистики України), млрд грн	58,6
Для розвитку сільського господарства необхідно щорічно від 90 до 150 млрд грн капітальних інвестицій	

Джерело: Державна служба статистики України та власні розрахунки.

У структурі джерел фінансування капітальних інвестицій на розвиток сільського господарства, мисливства та надання пов'язаних з ними послуг у 2020 р. кардинальних змін не слід очікувати. Передбача-

ється, що основним джерелом фінансування інвестицій і надалі залишатимуться власні кошти підприємств та організацій. Перспективи зниження облікової ставки НБУ навіть до 6% та нижче сприятимуть у подальшому

збільшенню частки кредитів та інших позик у структурі джерел фінансування капітальних інвестицій сільськогосподарських товаровиробників, проте ще у 2020 р. частка кредитів зменшиться до 9,6 %.

Пріоритетним напрямом інвестування у сільському господарстві України в 2020 р. і надалі буде рослинництво, як більш прибуткова та експортоорієнтована галузь, продукція якої конкурентоспроможна як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. За проведеними розрахунками, передбачається, що виробництво ягід, соняшнику, винограду, ріпаку та проса у 2020 р. буде найбільш інвестиційно привабливим. У тваринництві інвестиційно привабливими будуть виробництво молока, м'яса птиці та свинини.

Висновки. Для поліпшення інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства й економіки держави слід сконцентрувати зусилля на реалізації стратегічних і поточних заходів з підвищення ефективнос-

ті діяльності агропідприємств та формування ними власних інвестиційних ресурсів, створенні дієвого механізму державної підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності сільськогосподарських товаровиробників, кардинальному поліпшенні стану їх кредитного забезпечення та урізноманітненні кредитних інструментів з метою залучення інвестицій на довгостроковій основі.

Послабленню дії негативних чинників і ризиків у сфері інвестиційного забезпечення сприятиме розробка й запровадження заходів щодо стимулювання оновлення основних засобів на сучасні, високотехнологічні, менш енергоємні, проте екологічно безпечніші та зростання обсягів державної підтримки капіталооснащення аграрного виробництва та її переорієнтації на малі й середні форми господарювання, що забезпечить зростання попиту на інвестиції та інновації.

Список бібліографічних посилань

1. Економічна енциклопедія : у трьох томах. Т. 2 / за ред. С. В. Мочерного. Київ : ВЦ «Академія», 2001. 848 с.
2. Захарчук О. В. Довідник економіста сільськогосподарського підприємства / [Лупенко Ю. О., Захарчук О. В., Пугачов М. І. та ін.] ; за ред. Ю. О. Лупенка та О. В. Захарчука. Київ : ННЦ ІАЕ, 2018. 600 с.
3. Лукинов И. И. Воспроизводство и цены : монография. Москва : Экономика, 1977. 431 с.
4. Лупенко Ю. О., Захарчук О. В., Моголова М. М. Наукове забезпечення техніко-технологічного оновлення аграрного виробництва в Україні. Економіка АПК. 2017. № 5. С. 5-12.
5. Матеріально-технічне забезпечення сільського господарства України : посібник / [Лупенко Ю. О., Захарчук О. В., Вишневецька О. В. та ін.] ; за ред. Ю. О. Лупенка та О. В. Захарчука. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2015. 144 с.
6. Мельник О. Г. Формування методологічних підходів у дослідженнях інновацій та інноваційного розвитку. Актуальні проблеми економіки. 2011. № 6 (120). С. 18-25.
7. Модернізація матеріально-технічної бази аграрних підприємств : монографія / [Захарчук О. В., Войтюк В. Д., Моголова М. М. та ін.] ; за ред. О. В. Захарчука та В. Д. Войтюка. Київ - Тернопіль : ФОР Паляниця В. А., 2019. 305 с.
8. Нельсон Ричард Р., Уинтер Сидней Дж. Эволюционная теория экономических изменений / пер. с англ. Москва : Дело, 2002. 536 с.
9. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-12. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/1560-12>.
10. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04 липня 2002 р. № 40-IV. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/40-15>.
11. Федоренко В. Г. Інвестування : підручник / 2-ге вид. перероб. і доп.. Київ : Алеута, 2008. 448 с.
12. Федулова Л. Інноваційний розвиток: еволюція поглядів та проблеми сучасного усвідомлення. Економічна теорія. 2013. № 2. С. 28-45.
13. Шубравська О. Інноваційний розвиток аграрного сектора економіки України: теоретико-методологічний аспект. Економіка України. 2012. № 1. С. 27-35.
14. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / пер. з англ. В. Старка. Київ : ВД «Киево-Могилянська академія», 2011. 242 с.

References

1. Mochernyi, S.V. (2001). Ekonomichna entsyklopediia: u trokh tomakh [Economic Encyclopedia: in three volumes]. Vol. 2. Kyiv: VTs «Akademiia» [In Ukrainian].
2. Lupenko, Yu.O., Zakharchuk, O.V., Puhachov, M.I., et al. (2018). Dovidnyk ekonomista silskohospodarskoho pidpriemstva [Handbook of agricultural economist]. Yu.O. Lupenko, O.V. Zakharchuk (Ed.). Kyiv: NNTs IAE [In Ukrainian].
3. Lukinov, I.I. (1977). Vosproizvodstvo i ceny: monografiya [Reproduction and prices: monograph]. Moskva: Jekonomik [In Russian].
4. Lupenko, Yu.O., Zakharchuk, O.V., Mogylova, M.M. (2017). Naukove zabezpechennia tekhniko-tekhnolohichnoho onovlennia ahrarynoho vyrobnytstva v Ukraini [Scientific support of technical and technological renewal of agricultural production in Ukraine]. *Ekonomika APK*, 5, pp. 5-12 [In Ukrainian].
5. Lupenko, Yu.O., Zakharchuk, O.V., Vyshnevetska, O.V., et al. (2015). Materialno-tekhnichne zabezpechennia silskoho hospodarstva Ukrainy: posibnyk [Material and technical support of agriculture of Ukraine: manual]; Yu.O. Lupenko, O.V. Zakharchuk (Ed.). Kyiv: NNTs «IAE» [In Ukrainian].
6. Melnyk, O.H. (2011). Formuvannia metodolohichnykh pidkhodiv u doslidzhenniakh innovatsii ta innovatsiinoho rozvytku [Formation of methodological approaches in research of innovations and innovative development]. *Aktualni problemy ekonomiky*, 6 (120), pp. 18-25 [In Ukrainian].
7. Zakharchuk, O.V., Voitiuk, V.D., Mogylova, M.M., et al. (2019). Modernizatsiia materialno-tekhnichnoi bazy ahrarynykh pidpriemstv: monohrafiia [Modernization of material and technical base of agricultural enterprises: monograph]. O.V. Zakharchuk, V.D. Voitiuk (Ed.). Kyiv - Ternopil: FOP Palianytsia V.A. [In Ukrainian].
8. Nel'son Richard, R., Uinter Sidnej, Dzh. (2002). Jevoljucionnaja teoriija jekonomicheskikh izmenenij [Evolutionary theory of economic change]. Moskva: Delo Jekonomik [In Russian].
9. Pro investytsiinu diialnist : Zakon Ukrainy vid 18 veresnia 1991 r. # 1560-12 [On investment activity: Law of Ukraine from September 18, 1991 No. 1560-12]. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/1560-12> [In Ukrainian].
10. Pro innovatsiinu diialnist : Zakon Ukrainy vid 04 lypnia 2002 r. # 40-IV [On innovative activity: Law of Ukraine of July 4, 2002 № 40-IV]. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/40-15> [In Ukrainian].

15. Annual survey of Pan-Europtan Private Equity and Venture Capital / EVCA 2003 Yearbook. EVCA, 2003.

16. Robinson P. A. Some aspects of the pure theory of capital. Quarterly Journal of Economics. 1937. May.

11. Fedorenko, V.H. (2008). Investuvannia: pidruchnyk [Investing: textbook]. Kyiv: Aleuta [In Ukrainian].

12. Fedulova, L. (2013). Innovatsiinyi rozvytok: evoliutsiia pohliadiv ta problemy suchasnoho usvidomlennia [Innovative development: evolution of views and problems of modern consciousness]. Ekonomichna teoriia, 2, pp. 28-45 [In Ukrainian].

13. Shubravskva, O. (2012). Innovatsiinyi rozvytok ahrarynoho sektora ekonomiky Ukrainy: teoretyko-metodolohichnyi aspekt [Innovative development of the agricultural sector of the economy of Ukraine: theoretical and methodological aspect]. Ekonomika Ukrainy, 1, pp. 27-35 [In Ukrainian].

14. Shumpeter, Y. (2011). Teoriia ekonomichnoho rozvytku: dosli-dzhennia prybutkiv, kapitalu, kredytu, vidsotka ta ekonomichnoho tsykladu [Theory of economic development: the study of profits, capital, credit, interest and the economic cycle]. (V. Starka, Trans). Kyiv: VD «Kyievo-Mohylianska akademiia» [In Ukrainian].

15. Annual survey of Pan-Europtan Private Equity and Venture Capital (2003). EVCA Yearbook. EVCA [In English].

16. Robinson, P.A. (1937). Some aspects of the pure theory of capital. Quarterly Journal of Economics. May [In English].

Zakharchuk O. V., Ionitsoi Ye. Yu. Innovation and investment support for the development of agriculture in Ukraine

The purpose of the article is to substantiate the need and the main directions of innovative and investment development of agricultural production in Ukraine.

Research methods. Methods used: dialectical knowledge of processes and phenomena; monographic (analysis of the development and provision of agriculture with investments) empirical (based on a comprehensive assessment of the current state of the research object); comparative analysis (identified the problems and goals of investment and material and technical support in Ukraine); abstract-logical (generalization and formulation of conclusions).

Research results. The main existing trends of innovation and investment provision of the material and technical base of agricultural enterprises are investigated. It was emphasized that increasing the efficiency of agricultural enterprises is impossible without attracting innovations and investments. Increasing the equipment of agriculture with basic production facilities to an economically justified level, improving their species composition and structure will allow updating and modernizing the material and technical base of agricultural enterprises, taking into account the achievements of scientific and technological progress. The solution of important tasks for the further intensification of production will contribute to the introduction of advanced technologies and equipment in the crop and livestock industries, as well as to increase labor productivity. The importance of the formation of the material and technical base of agricultural enterprises in the theoretical and practical sense is revealed and substantiated.

Scientific novelty. The theoretical provisions on innovation and investment development in agriculture were further developed, which are based on the modernization of the material and technical base of agricultural enterprises, taking into account scientific achievements, accelerating the solution of important tasks to further increase the capital intensity of production, which will contribute to the introduction of advanced technologies, and increase labor productivity.

Practical significance. Calculations have been carried out to determine the normative need for investment support for agricultural production. Proposals have been developed to increase the actual capitalization of agricultural enterprises, which will allow, in particular, to attract additional credit and investment resources. Tabl.: 2. Figs.: 1. Refs.: 16.

Keywords: innovation and investment development; modernization; basic production facilities; technical and technological renewal; material and technical base; depreciation.

Zakharchuk Oleksandr Vasylovych - doctor of economic sciences, professor, head of the department of investment, material and technical ensuring, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., Kyiv, 03127)

E-mail: zahar-s@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-1734-1130>

Ionitsoi Yevheniia Yuriivna - student, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1, Peremogy Ave, Kyiv, 03057)

E-mail: yurii.ionitsoi@agrii.com.ua

Захарчук А. В., Ионицей Е. Ю. Инновационно-инвестиционное обеспечение развития сельского хозяйства Украины

Цель статьи - обосновать необходимость и основные направления инновационно-инвестиционного развития сельскохозяйственного производства в Украине.

Методика исследования. Используются методы: диалектические познания процессов и явлений; монографический (анализ развития и обеспечения сельского хозяйства инвестициями); эмпирический (по комплексной оценке современного состояния объекта исследования); сравнительного анализа (определены проблемы и цели инвестиционного и материально-технического обеспечения в Украине); абстрактно-логический (обобщение и формулирование выводов).

Результаты исследования. Исследованы основные существующие тенденции инновационно-инвестиционного обеспечения материально-технической базы аграрных предприятий. Подчеркнуто, что повышение эффективности сельскохозяйственных предприятий практически невозможно без привлечения инноваций и инвестиций. Увеличение оснащенности сельского хозяйства основными производственными средствами до экономического обоснованного уровня, совершенствование их видового состава и структуры позволит обновлять и модернизировать материально-техническую базу сельскохозяйственных предприятий с учетом достижений научно-технического прогресса. Решение важных задач по дальнейшей интенсификации производства будет способствовать внедрению в отраслях растениеводства и животноводства прогрессивных технологий и техники, а также повышению производительности труда. Раскрыта и обоснована важность формирования материально-технической базы аграрных предприятий в теоретическом и практическом значении.

Элементы научной новизны. Получили дальнейшее развитие теоретические положения о инновационно-инвестиционном развитии в сельском хозяйстве, в основу которых положены модернизация материально-технической

базы сельскохозяйственных предприятий с учетом научных достижений, ускорение решения важных задач по дальнейшему росту капиталоемкости производства, что будет способствовать внедрению прогрессивных технологий, повышению производительности труда.

Практическая значимость. Проведены расчеты определения нормативной потребности в инвестиционном обеспечении производства сельскохозяйственной продукции. Разработаны предложения по повышению фактической капитализации сельскохозяйственных предприятий, что позволит, в частности, привлечь дополнительные кредитные и инвестиционные ресурсы. Табл.: 2. Илл.: 1. Библиогр.: 16.

Ключевые слова: инновационно-инвестиционное развитие; модернизация; основные производственные средства; технико-технологическое обновление; материально-техническая база; амортизация.

Захарчук Александр Васильевич - доктор экономических наук, профессор, заведующий отделом инвестиционного и материально-технического обеспечения, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (03127, г. Киев, ул. Героев Оборона, 10)

E-mail: zahar-s@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-1734-1130>

Ионицой Евгения Юрьевна - студентка, Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана (03057, г. Киев, просп. Победы, 54/1)

E-mail: yurii.ionitsoi@agrii.com.ua

Стаття надійшла до редакції 22.08.2020 р.

Фахове рецензування: 25.08.2020 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Захарчук О. В., Іоницой Є. Ю. Інноваційно-інвестиційне забезпечення розвитку сільського господарства України. *Економіка АПК*. 2020. № 9. С. 53 – 59. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009053>

Zakharchuk, O.V. & Ionitsoi, Ye.Yu. (2020). Innovatsiino-investytsiine zabezpechennia rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy [Innovation and investment support for the development of agriculture in Ukraine]. *Ekonomika APK*, 9, pp. 53 – 59 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009053>

*

УДК 330.341.1:631.11(477)

JEL Classification: Q16

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009059>

О. М. ЗГУРСЬКА, кандидат економічних наук
Т. В. СЬОМКІНА, доктор економічних наук, професор

Стан інноваційно-інформаційного розвитку агропромислових підприємств

Мета статті - визначити пріоритетні стратегічні напрями інноваційної діяльності агропромислових підприємств на основі обґрунтування доцільності застосування провідних інформаційних технологій у процеси функціонування та розвитку агропромислових підприємств на довгострокову перспективу.

Методика дослідження. За методичну основу дослідження слугували загальнонаукові й спеціальні методи, а саме: економічний, комплексний аналіз - для діагностування сучасного стану та тенденцій інноваційного розвитку вітчизняних агропромислових підприємств, визначення пріоритетних напрямів діяльності підприємств; систематизації та узагальнення - при обґрунтуванні концептуального підходу до розробки інформаційного інструментарію; аналогій та порівнянь - для визначення та аналізу стратегічних цілей підприємств в напрямі інноваційних процесів.

Результати дослідження. Визначено основні стратегічні цілі розвитку інформаційних процесів у господарській діяльності агропромислових підприємств. Сформовано цільовий структурний комплекс інформаційних ресурсів підприємств та обґрунтовано застосування агропромисловими підприємствами відповідних науково-методичних алгоритмів інноваційно-інформаційного розвитку підприємств на довгострокову перспективу.

Елементи наукової новизни. Запропоновано науково-методичний підхід до розробки інноваційних орієнтирів діяльності агропромислових підприємств на базі системи стримуючих чинників інноваційного розвитку. Це дало змогу встановити, що вибір і розробка певного напрямку інноваційного розвитку підприємств здійснюються на основі аналізу й оцінки відповідності внутрішніх можливостей підприємства (потенціалу інноваційного розвитку) зовнішнім (ринковим можливостям і зарозам) з урахуванням темпів науково-технічного розвитку і спричиненої цим зміни елементів мікро- і макросистеми інфраструктури підприємства.

© О. М. Згурська, Т. В. Сьомкіна, 2020